

بسمه تعالی

طرح سیر مطالعاتی فائزون

معاونت فرهنگ و دانشجویی

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

مقدمه

«علم کلام» از کهن ترین علوم اسلامی و از مهم ترین دانش های بشری است. «علم کلام» دانشی است که به تبیین گزاره های بنیادین دینی پرداخته و به اساسی ترین شبهات و پرسش های بشر در طول تاریخ با دو ابزار عقل و وحی پاسخ می دهد.

از آنجا که موضوع و غایت علم کلام از والاترین رسالت ها در حوزه دین است، از این رو آن دانش را اساس معارف دینی در هر عقیده و آیینی به شمار آورده اند و در تعریف آن گفته اند: «علم به قواعد اعتقادی دینی، برگرفته از ادله یقینی».

تردیدی نیست که دفاع از عقاید دینی و پاسداری از سنگرهای اعتقادی و ایدئولوژیکی یکی از اهداف مقدس و برنامه های خطیر پیامبران الهی بوده و از ارزش بسیار والایی برخوردار است؛ و بدین جهت می توان گفت: تاریخ علم کلام با تاریخ ادیان آسمانی گره خورده است.

در اهمیت این موضوع همین کافی است که امام صادق (ع) دانشمندان شیعه را مجاهدانی دانسته است که رویاروی شیطان و جنود او به مصاف ایستاده و از هجوم آنان بر عقاید شیعیانی که قدرت پاسخگویی به شبهات شیطانی را ندارند، جلوگیری می نمایند و حتی ارزش جهاد اعتقادی آنان را از جهاد با جسم و جان بالاتر توصیف نموده است.^۱

امین الاسلام طبرسی در ذیل آیه شریفه «فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا»^۲ گفته است: این آیه دلالت می کند بر این که برترین جهادها و ارزشمندترین آنها نزد خداوند سبحان، جهاد متکلمان در پاسخگویی به شبهات دشمنان دین و پیروان باطل است.

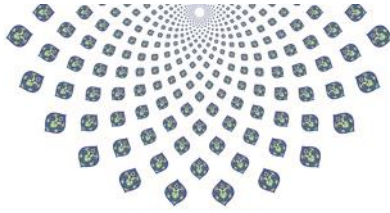
با توجه به همین جایگاه رفیع علم کلام در تاریخ اسلام و در دفاع از حوزه معارف دین است که این علم در گذشته و حال، توجه شخصیت های علمی بسیاری را به خود جلب نموده و تصنیفات و آثار علمی گران بهایی از آنان برجای مانده است که از ذخایر ارزشمند فرهنگی و دینی به شمار می رود.

این علم در ابتدای تکوین، در چند مسأله مانند «ایمان و کفر» و «جبر و اختیار» محدود بود اما با ظهور شاگردان بزرگ امام صادق (ع) همچون هشام بن حکم و مؤمن طاق، این دانش گسترش فزونی یافت.

در زمان شیخ مفید، ساختمان علم کلام معماری جدیدی یافته و مباحث توحید تا معاد، منظم، روشمند و در قالب های گوناگونی طراحی شده است. سپس در عصر خواجه نصیر طوسی، کتاب «تجرید الاعتقاد» دستمایه

۱- الاحتجاج، جلد ۱، صفحه ۱۷

۲- فرقان - ۵۲

طرحی نوین در علم کلام گردید؛ به طوری که مباحث «الهیات عامه» که در کتب شیخ مفید و شاگردانش به صورت پراکنده بود، تدوین و نظم جدیدی یافت.

البته در دوره معاصر، گستره‌ی مسائل کلامی اسامی، تطوری دیگر یافت و عرصه مسائل جدید کلامی یا کلام جدید در حوزه دین شناسی و مباحث مربوط به آن، بازگشایی گردید. از این رو امروزه گستره علم کلام از الهیات عامه و مباحث اصول دین تا حوزه مسائل دین شناسی، معرفت شناسی و مباحث میان رشته ای، همه را شامل می شود.

بایستگی تحقیق دقیق، جامع و منسجم پیرامون زیر ساخت های اندیشه دینی و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری به فراخور شرایط کنونی و تربیت فرهیختگانی متخصص در حوزه کلام اسلامی جهت پاسنگویی دائمی به نیازهای پیشگفته، معاونت فرهنگی و دانشجویی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم را بر طراحی یک دوره سیر مطالعاتی عقائد را برای کسانی که علاقمند مطالعه در زمینه مسائل کلامی هستند تنظیم نماید. سیر مطالعاتی پیش رو، یک دوره عمومی؛ با رویکرد تبیینی- توصیفی و با هدف باورسازی و تحکیم عقیدتی است.

اهمیت سیر مطالعاتی

سیر مطالعاتی تا چه اندازه ضرورت دارد؟ سیر مطالعاتی به نوعی می تواند مطالعه منضبط و هدفمند در هر حوزه ای باشد. کسی که بخواهد در هر حوزه ای به دانش خاصی برسد طبیعتاً نیازمند سیر مطالعاتی است. دانش خاص نیازمند این است که در حوزه های دانش مربوط، اطلاعات کسب کنیم که این مسئله به هدفمند بودن برمی گردد، یعنی بخواهیم در یک حوزه، کسب دانش به صورت تخصصی داشته باشیم و این مسلماً نیازمند سیر مطالعاتی است. در حقیقت ما برای رسیدن به دانش و آگاهی در هر امری لاجرم به سیر مطالعاتی نیازمندیم.

در باب اهمیت سیر مطالعاتی مقام معظم رهبری مدظله العالی می فرمایند: «یکی از چیزهایی که ما امروز خیلی احتیاج داریم، برنامه های مطالعاتی برای قشرهای مختلف است. بارها اتفاق می افتد که جوان ها را، نوجوان ها را به کتابخوانی تشویق می کنیم؛ مراجعه می کنند، می گویند آقا چه بخوانیم؟ این سؤال یک جواب ندارد؛ احتمالاً جواب های متعددی دارد. مجموعه ای متصدیان امر کتاب روی این مسئله باید کار جدی بکنند؛ در بخشهای مختلف، برای قشرهای مختلف، به شکلهای مختلف، با تنوع متناسب، سیر مطالعاتی درست

کنند. (بیانات معظم له - ۱۳۹۰/۰۴/۲۹)

اهداف تفصیلی طرح سیر مطالعاتی

- ۱- بازسازی آگاهی های اساتید، دانشجویان و کارکنان دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم در خصوص پیشینه مذهب شیعه.
- ۲- رشد آگاهی های عقیدتی اساتید، دانشجویان و کارکنان دانشگاه با رویکرد تبیینی- توصیفی
- ۳- تحکیم باورهای عقیدتی با تبیین امتیازات عقیدتی شیعه بر سایر مذاهب.
- ۴- ایجاد درک بهتر و عمیق تر از مطالعه برای مخاطب

مزایای طرح سیر مطالعاتی

- ۱- اهدای کمک هزینه سفر کربلای معلی به ۶ نفر به قید قرعه از بین کلیه شرکت کنندگان
- ۲- اهدای کمک هزینه سفر مشهد مقدس به ۶ نفر برتر شرکت کننده در دوره
- ۳- هدیه نقدی ۳.۰۰۰.۰۰۰ ریالی برای ۱۴ نفر از دانش پژوهانی که بالاترین نمره را در آزمون پایان دوره کسب نمایند.
- ۴- اعطای مدرک پایان دوره معتبر به کلیه فراگیران به شرط کسب نصاب در آزمون
- ۵- در اولویت قرار دادن دانشجویان در اردوهای زیارتی مشهد مقدس برای دانشجویانی که موفق به اخذ مدرک پایان دوره شوند.
- ۶- تخفیف در هزینه شهریه خوابگاه و تغذیه دانشجویی برای دانشجویانی که موفق به اخذ مدرک پایان دوره شوند. (مطابق با دستورالعمل تسهیلات رفاهی دانشجویان دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم)
- ۷- دانشجویانی که موفق به اخذ مدرک پایان دوره شوند در بکارگیری نیروی کار دانشجویی در دانشکده ها در اولویت می باشند.
- ۸- محاسبه به عنوان ۱۰ ساعت آموزش ضمن خدمت در سال برای کارکنانی که در دوره شرکت نمایند و موفق به اخذ مدرک پایان دوره گردند. (در مجموع دو سال ۲۰ ساعت لحاظ خواهد شد)
- ۹- محاسبه به عنوان ۱۶ ساعت شرکت در کارگاه های دانش افزایی و توانمندسازی اعضای هیأت علمی همراه با ارائه گواهی معتبر از معاونت فرهنگی و دانشجویی دانشگاه (در مجموع دو سال ۳۲ ساعت لحاظ خواهد شد)

فرایند اجرایی طرح سیر مطالعاتی

یک سیر مطالعاتی مفید باید از دو ویژگی انضباط و هدفمندی برخوردار باشد. ابتدا باید هدف مشخص شود اینکه کجا و به چه نقطه‌ای می‌خواهیم برسیم و سپس بر مبنای آن افق، چیدمان را مشخص کنیم. اگر در ابتدای کار، هدف را تبیین نکنیم سودی حاصل نمی‌شود. هدف‌گذاری که شود به‌نوعی باید ببینیم نظم می‌خواهد ما را به کجا برساند و ابتدا و انتهای مسیر مشخص می‌شود. فرایند اجرایی طرح به شرح ذیل می‌باشد:

۱. ابلاغ طرح به دانشکده ها جهت برنامه‌ریزی و اجراء
۲. تبلیغات و اطلاع رسانی (چاپ بنر و پوستر، نصب پلاکارد، استفاده از ظرفیت های تبلیغاتی داخل دانشکده و ...)
۳. ثبت نام از علاقمندان به شرکت در طرح سیر مطالعاتی
۴. برگزاری جلسه توجیهی ویژه کارشناسان فرهنگی دانشکده ها و شرکت کنندگان در طرح
۵. شروع طرح با هدایت و حمایت اساتید برجسته کشوری و برگزاری جلسات آنلاین (در صورت نیاز)
۶. اخذ گزارش های مطالعاتی از فراگیران و بررسی
۷. برگزاری آزمون های پایان دوره و صدور گواهی معتبر

ملاحظات برای دانشجویان و دانش پژوهان

۱. دانشجویان و دانش پژوهان ارجمند باید در این سیر مطالعاتی، دقیقاً همان ترتیب یاد شده در متن را رعایت کنند و از مطالعه آثار قبل از زمان مقرر خودداری کنند.
۲. بی‌گمان در پاره ای از موارد، با ابهام هایی در متن مواجه خواهید شد که لازم است با مراجعه به اساتیدی که در دسترس هستند، این ابهام ها برطرف گردد.
۳. هر کتاب را قبل از مطالعه تفصیلی، به صورت سریع و گذرا مرور کنید و فهرست عناوین آن را با دقت از نظر بگذرانید. این کار ذهن شما را برای دریافت جزئیات مطالب آماده می‌کند.
۴. خلاصه نویسی از هر بخش، نگاشتن عناوین جزئی در حاشیه کتاب و یادداشت سؤالات یا ملاحظات شخصی در مورد کتاب، از شیوه های مطالعه فعال است. پیشنهاد می‌کنیم که مجموعه مطالب یاد شده به گونه ای تنظیم و نگاه داری شود که برای مراجعه در سال های بعد قابل استفاده باشد.
۵. پیشنهاد می‌شود که برای درک بهتر و پایداری بیشتر مطالب در ذهن، همزمان با مطالعه آثار، جلسات مباحثه یا گفت و گوی گروهی با دیگر دانشجویان و دانش پژوهان برگزار گردد.

تعریف دوره

این دوره یک سیر مطالعات هدفمند اعتقادات با رویکرد تبیینی - توصیفی است. در این مرحله با بیان اجمالی عقاید اسامی از منظر منابع وحیانی و ارائه شواهد و دلایل عقلی به صورت مختصر؛ چارچوب باورهای عقیدتی پایه گذاری و تحکیم می گردد.

عناوین مباحث دوره

۱- کلیات علم کلام (با هدف آشنایی کلی با تاریخ و ویژگی های دانش کلام، مذاهب اسامی و هندسه موضوعات اعتقادی)

۲- تاریخ تشیع (با هدف آشنایی با تاریخچه و ویژگی های تشیع)

۳- کلیات اعتقادات، با رویکرد قرآنی- حدیثی (با هدف آشنایی اجمالی با اصول اعتقادات اسلامی با رویکرد قرآنی- حدیثی)

۴- خداشناسی (با هدف آشنایی با خداشناسی در مکتب اهل بیت علیهم السلام با رویکرد تبیینی- توصیفی)

۵- پیامبر شناسی (با هدف آشنایی با مبانی وحی و نبوت در مکتب اهل بیت علیهم السلام با رویکرد تبیینی-توصیفی)

۶- امام شناسی (با هدف آشنایی با اندیشه امامت در مکتب اهل بیت علیهم السلام با رویکرد تبیینی- توصیفی)

۷- مهدویت (با هدف آشنایی با موعود آخرالزمان در مکتب اهل بیت علیهم السلام با رویکرد تبیینی- توصیفی)

۸- معاد شناسی (با هدف آشنایی با معاد و حوادث جهان آخرت در مکتب اهل بیت علیهم السلام با رویکرد تبیینی- توصیفی)

۹- عقاید استدلالی (با هدف بیان اجمالی عقاید اسلامی به صورت استدلالی)

معرفی کتاب های دوره سیر مطالعاتی

تعداد صفحات	نام کتاب	عنوان	زمان بندی
۲۳۰	روش شناسی علم کلام، رضا برنجکار	کلیات علم کلام	سه ماهه اول
۲۷۲	تاریخ امامت، اصغر منتظر القائم	تاریخ تشیع	
۱۴۰	شرح حدیث عرض دین، لطف الله صافی گلپایگانی	کلیات اعتقادات با رویکرد قرآنی - حدیثی	سه ماهه دوم
۲۲۹	کلام و عقائد (معرفت توحید و عدل)، رضا برنجکار	خداشناسی	
۶۳۵	راه و راهنماشناسی (مجموعه کتب آموزشی معارف قرآن جلد ۴ و ۵)، محمد تقی مصباح یزدی	پیامبر شناسی	سه ماهه سوم
۴۳۰	حق جو و حق شناس (بازگردان و تلخیص المراجعات)، علی اصغر مروج خراسانی	امام شناسی	سه ماهه چهارم
۲۶۵	نگین آفرینش (جلد ۱)، محمد امین بالادستیان، محمدمهدی حائری پور، مهدی یوسفیان	مهدویت	
۵۴۰	منشور جاوید (جلد ۹)، جعفر سبحانی	معاد شناسی	سه ماهه پنجم
۷۱۰	آموزش کلام اسلامی، محمد سعیدی مهر	عقاید استدلالی	سه ماهه ششم

کتابشناسی کتب سیر مطالعاتی عقاید و کلام اسلامی

کلیات علم کلام

عنوان کتاب: روش شناسی علم کلام (اصول استنباط و دفاع از عقاید)

پدیدآورنده: رضا برنجکار

مشخصات نشر: انجمن کلام اسلامی حوزه علمیه، سمت، پژوهشگاه قرآن و حدیث

علم کلام، یکی از مهم‌ترین علوم دینی، تاکنون از نظر روش‌شناسی به صورت جدی بررسی نشده است و بسیاری از متکلمان تنها به مباحث محتوایی و موضوعات اعتقادی و به خصوص اختلافی پرداخته‌اند. در روش‌شناسی علم کلام به بررسی یکی از ویژگی‌های بنیادین مهم‌ترین علم دینی پرداخته می‌شود و هدف اصلی آن، روشن ساختن روش علم کلام در دو مرحله استنباط و دفاع است. نگارنده امیدوار است کتاب حاضر گامی در راستای تقویت حوزه کلامی روش‌مند، افزایش توان استنباط معارف اعتقادی اسلام و دفاع از این معارف باشد.

این اثر در سه بخش تدوین شده است. بخش اول به مباحث مقدماتی و بر معنانشناسی مفردات و تبیین مؤلفه‌هایی مانند تعریف علم کلام و ویژگی‌های آن، تعریف معرفت و اقسام آن، معنای روش شناسی و معنای حجیت می‌پردازد. بخش دوم به «روش شناسی استنباط» آموزه‌های دینی اشاره دارد. در این بخش، روش نقلی، عقلی و فطرت مورد بحث قرار گرفته است. در بخش سوم، نویسنده به «روش شناسی دفاع» از آموزه‌های دین پرداخته است که به صورت تفصیلی در پنج فصل جداگانه تبیین شده است.

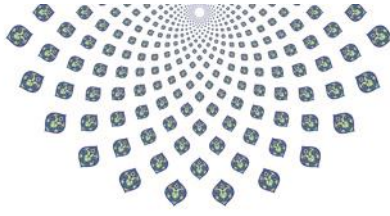
این کتاب از سوی انتشارات‌های انجمن کلام اسلامی حوزه علمیه، سمت، پژوهشگاه قرآن و حدیث منتشر شده است.

تاریخ تشیع

عنوان کتاب: تاریخ امامت

پدیدآورنده: اصغر منتظرالقائم

مشخصات نشر: دفتر نشر معارف، سال ۱۳۸۶، قم

از دیدگاه شیعیان، امامت، ریاست عامه الهی است که بر جانشینی پیامبر(ص)، حفظ شریعت و تداوم هدایت الهی استوار است. در رهیافت تاریخی، اندیشمندان فرهنگ و تمدن اسامی، امامت را نخستین مسئله سرنوشت ساز در تاریخ اسام دانسته و کوشیده اند با ابزارها و روش های رایج در دانش تاریخ، به تحلیل آن پردازند که آیا رسول خدا (ص) شخص خاصی را پس از خود برای تصدی امر امامت معین و مشخص ساخته است یا خیر؟

بر این اساس کتاب در یک مقدمه و هفت فصل به شرح زیر تنظیم شده است: فصل یکم: امام علی علیه السلام از تولد تا خلافت، فصل دوم: روزگار خلافت امیر مؤمنان علی علیه السلام، فصل سوم: دوران امامت حسین علیه السلام، فصل چهارم: دوران امام سجاد علیه السلام و پیامدهای واقعه عاشورا، فصل پنجم: دوران شکوفایی فرهنگی امامت، فصل ششم: دوران امامت امام کاظم علیه السلام و امام رضا علیه السلام و فصل هفتم نیز به دوران وکالت و سفارت می پردازد.

نویسنده تلاش نموده است که در نگارش این کتاب از منابع درجه اول و معتبر شیعه و اهل سنت استفاده نماید.

این کتاب در ۲۷۲ صفحه، از سوی دفتر نشر معارف (وابسته به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها) در سال ۱۳۸۶ منتشر شده است.

کلیات اعتقادات (با رویکرد قرآنی و حدیثی)

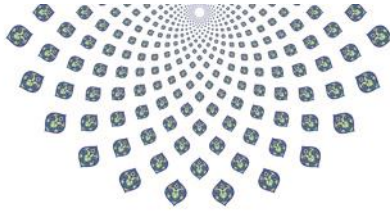
عنوان کتاب: شرح حدیث عرض دین

پدیدآورنده: لطف الله صافی گلپایگانی

مشخصات نشر: انتشارات دلیل ما، سال ۱۳۹۵، قم

عرضه دین بر بزرگان دین شناس یکی از راه هایی که با آن می توان به درستی شناخت عقاید و مطابقت آن با وحی، هدایت قرآن کریم و تعلیمات اسلام آگاه شد و به اطمینان رسید.

یکی از کسانی که به عرضه اعتقادات خویش به امام معصوم علیه السلام پرداخت، حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام است. ایشان به خدمت امام هادی علیه السلام رسیده، عقاید و اصول دین خویش را بر ایشان عرضه کرده و حضرت، ایمان عبدالعظیم علیه السلام را تأیید نموده است.

آیت الله صافی گلپایگانی در کتاب شرح حدیث عرض دین به این موضوع پرداخته است. در بخش مقدمه این کتاب آمده است: اعتقاد به عقاید حقه از مبدأ، معاد، نبوت و امامت، سبب سعادت و آرامش قلب، رفع اضطراب و نگرانی و موجب امیدواری و خوش بینی به حیات و حرکت به سوی رستگاری و فوز و فلاح است و شاید هیچ حاجت و درخواستی از درگاه خداوند متعال، سعادت بخش تر و راحت افزاتر از سه حاجت ایمان، یقین و رضا نباشد.

نویسنده در شرح حدیث، مطالب خویش را در دو بخش سامان داده است. ایشان در بخش نخست، با بررسی پیشینه عرض دین بر بزرگان و دین شناسان، این مسئله را در عصر حاضر نیز بررسی می کند و آن را امری ضروری می شمارد. در بخش دوم، به شرح حدیث پرداخته الفاظ حدیث را جمله به جمله به طور اختصار ترجمه کرده و نکات آن را جداگانه و به تفصیل در چهارده بند بررسی کرده است. بررسی سند و لفظ حدیث، از دیگر مطالب نوشتار است. کتاب فوق از سوی انتشارات دلیل ما در ۱۱۲ صفحه، در سال ۱۳۹۵ روانه بازار کتاب شده است.

خداشناسی

عنوان کتاب: کلام و عقاید (معرفت توحید و عدل)

پدیدآورنده: رضا برنجکار

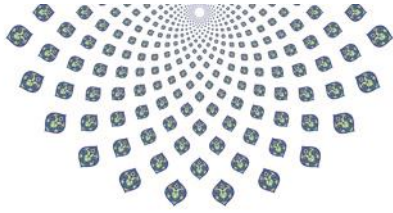
مشخصات نشر: انتشارات نبأ، سال ۱۳۹۳، تهران

این کتاب در دو قسمت تنظیم شده است: قسمت اول: معرفت توحید. و قسمت دوم: عدل

۱. معرفت توحید

در این قسمت به توضیح گونه ای از شناخت خدای متعال پرداخته می شود که به آن «معرفت فطری» می گویند. هرچند معرفت فطری تنها طریق شناخت نیست، اما در تعالیم پیامبران الهی از جایگاه بلندی برخوردار است و به یک اعتبار تنها طریق معرفت حقیقی خداست.

با آنکه در قرآن کریم و روایات اهل بیت، بر موضوعات اعتقادی تأکید بسیار شده و معارف بلند و ارجمندی بیان گردیده است، ولی متأسفانه ما جز با اندکی از آن حقایق آشنا نیستیم. معرفت فطری از زمره همین

معارف و حقایق است. البته سخن از «فطرت» و معرفت فطری بسیار گفته‌اند، اما - ظاهراً - آنچه از قرآن و سنت، در این باب فهمیده میشود، با آنچه بهطور معمول از این الفاظ قصد میشود، متفاوت است.

در این کتاب تلاش مؤلف بر این است که در حد امکان، با تکیه بر منابع اصیل دینی، معنای فطرت و معرفت فطری خدای متعال را بازگو نماید و بر ویژگیهای بارز آن تأکید کند. در ضمن سعی شده است تا طرح کلی خداشناسی دینی و مراحل و مبانی معرفت‌الله و ایمان به خدا بیان و عرضه گردد.

از جمله سؤالات و مسائل دیگری که این کتاب در صدد پاسخگویی به آنهاست عبارتند از:

آیا وجود خداوند محتاج کشف و اثبات است یا شناخت خدا امری روشن و بدیهی است؟ معرفت‌الله از چه راهی حاصل میشود و نقش عقل در این مسأله چیست؟ آیا مناظره و جدال پیرامون عقاید دینی امری پسندیده است یا خیر؟ و چه شرایطی برای مناظره دینی وجود دارد؟ نقش اراده و اخلاق در معرفت خدا و ایمان به او چیست؟ ایمان چیست و چه مقدماتی دارد؟

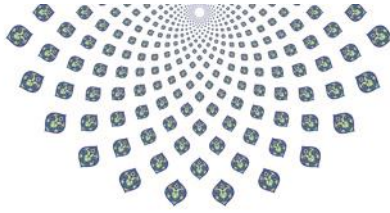
۲. عدل

نویسنده در این بخش از کتاب می‌کوشد که مباحث مختلف عدل را براساس آیات قرآن کریم و احادیث پیامبر اکرم(ص) و اهل بیت علیهم السلام ایشان مطرح کند و نشان دهد که معارف کتاب و سنت، عقلی‌ترین و وجدانی‌ترین دیدگاه‌ها در مباحث مربوط به عدل خداست.

عدل از مهمترین اوصاف خداست، تا جایی که در کنار توحید که زیربنای جهانبینی اسلامی است، قرار گرفته و در کلام امامیه و نیز معتزله به عنوان یکی از اصول پنجگانه اعتقادی مطرح می‌شود.

بیشتر مباحثی که در کتاب‌های کلامی درباره‌ی عدل الهی مطرح می‌شود مربوط به مصادیق عدل است. در واقع متکلمان در بحث عدل به شبهاتی پاسخ می‌دهند که درباره‌ی عدل الهی مطرح است. مباحثی از قبیل جبر و اختیار، قضا و قدر، شرور و سعادت و شقاوت، مطالبی هستند که براساس تقریری نادرست از آنها، خداوند متهم به ظلم میشود و متکلم درصدد تصحیح این تقریر و عرضه تقریری هماهنگ با عدالت خداست.

تقسیم افعال به سه دسته عدل و ظلم و فضل که از آیات و احادیث استنباط شده و با مبانی عقلی هماهنگ است، زیربنای بسیاری از پاسخ‌های کتاب حاضر به شبهات مربوط به عدل خداست. برای مثال در مورد شبهه شرور، اکثر متکلمان از نظریه‌ی عوض استفاده می‌کنند و برآنند که شروری که نتیجه اعمال زشت انسان نیست توسط خداوند، جبران خواهد شد.

فیلسوفان نیز اساساً جهان موجود را تنها جهان ممکن می‌دانند که به اقتضای ذات الهی از او صادر شده است. از این رو به طور پیشین معتقدند که: اولاً شرور عدمی است، چون از خیر محض تنها خیر صادر می‌شود. ثانیاً حتی اگر شرور وجودی باشد، بهتر از جهان موجود، جهانی قابل تصور نیست. در نتیجه، جهان موجود در مجموع، جهانی خوب، بلکه بهترین جهان ممکن است.

در فصل نخست کتاب بر اساس تعریفی درباره ی عدل، افعال در سه طبقه ی عدل و ظلم و فضل قرار می‌گیرند. بر آن مبنا، در بحث از شرور خواهیم گفت که شرور، یا در طبقه ی عدل قرار می‌گیرند یا در طبقه ی فضل، و نیازی به طرح نظریه عوض نیست. همچنین خداوند می‌توانست جهان دیگری غیر از جهان موجود بیافریند که در آن، برخی شرور این جهان وجود نداشته باشد.

از جمله مطالبی که در این بخش از کتاب بدان پرداخته شده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

- مفهوم عدل خداوند، - حسن و قبح عقلی و ارتباط آن با مسأله عدل، - دلیل عدالت خداوند، - جبر و ارتباط آن با مسأله عدل، - تفویض و ارتباط آن با مسأله عدل، - اثبات امر بین امرین، - قضا و قدر، - بداء، - شرور، - سعادت انسان و ارتباط آن با مسأله عدل

این کتاب به همت انتشارات نبأ در ۲۲۹ صفحه در سال ۱۳۹۳ روانه بازار کتاب شده است.

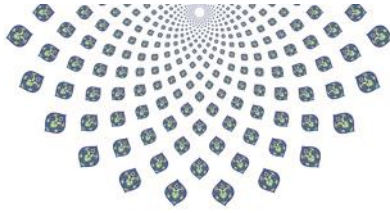
پیامبر شناسی

عنوان کتاب: راه و راهنما شناسی (مجموعه کتب آموزشی معارف قرآن - جلد ۴ و ۵)

پدیدآورنده: محمد تقی مصباح یزدی

مشخصات نشر: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، سال ۱۳۹۳، قم

معارف قرآن مجموعه کتابهایی است که در آن، علامه مصباح یزدی به دسته بندی موضوعی آیات قرآن کریم پرداخته اند و از جمله آثار ابتکاری و بدیع ایشان محسوب می‌شود. این کتاب که جلد چهارم و پنجم از مجموعه معارف قرآن است، پژوهشی است در قلمرو مسایل نبوت شناسی که پس از بازنگری و تحقیق مجدد، در قالب متن درسی برای ۴ واحد آموزشی تدوین شده است. هدف اصلی کتاب ارائه دیدگاه قرآن کریم درباره مسائل مربوط به وحی و نبوت، و نیز اوصاف، وظایف و رسالت پیامبران، و خاتمیت و امامت است.

در بحث انسان شناسی به این نکته اشاره شده که شناخت حسی و شناخت عقلانی برای همه انسان ها عمومیت دارد. اما آیا این دوگونه شناخت برای تشخیص راه صحیح در مسیر سعادت ابدی و رسیدن به کمال نهایی، کافی است؟ اگر این آگاهی ها بسنده نیست، آیا خداوند انسان را در گمراهی و سرگردانی به خود واگذاشته یا به طریقی خاص، خلأ این شناخت را پر کرده است؟ اگر پاسخ مثبت است، آن آگاهی چیست؟ چه کسانی توان دریافت آن را دارند؟ آیا این شناخت به دور از هر خطایی به مردم می رسد؟ مردم چگونه می توانند صاحبان این آگاهی، و ارتباط آنان با خدا را بشناسند؟ با توجه به ختم نبوت و قطع این ارتباط ویژه، هدایت مردم را چه کسانی بر عهده دارند؟

کتاب پیش رو که برای پاسخ به این پرسش های اساسی تدوین شده، مباحث ذیل را در بردارد: مفهوم، امکان و ضرورت وحی و نبوت، اهداف و آثار نبوت و راه های اثبات آن، مصونیت وحی و عصمت پیامبران، وحدت دین الهی و لزوم ایمان به تمام پیامبران، شرایع الهی و مشترکات و تمایزات آنها، کثرت پیامبران و تفاوت مراتب آنان، وظایف و مقامات پیامبران و اوصاف عمومی ایشان، رفتار مردم با پیامبران، سنت الهی در برخورد با اقوام پیامبران، خاتمیت، ضرورتها و ویژگی های اسلام، و امامت.

این کتاب از سوی انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) در ۶۹۶ صفحه در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.

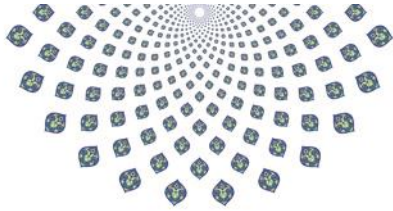
امام شناسی

عنوان کتاب: حق جو و حق شناس (بازگردان و تلخیص المراجعات)

پدیدآورنده: سیدعبدالحسین شرف الدین موسوی؛ مترجم: محمد جعفر امامی؛ بازنویسی: علی اصغر مروج خراسانی

مشخصات نشر: بنیاد معارف اسلامی، سال ۱۳۹۳، قم

علامه شرف الدین - که سال ها به دنبال راهی برای اتحاد و هماهنگی مسلمین بود - در سال ۱۳۲۹ ق، در سفری به مصر با رئیس دانشگاه الازهر شیخ سلیم بشری دیدار می کند و نگرانی و ناراحتی خودش را درباره اختلاف و تشتت مسلمانان با او در میان می گذارد.

شیخ سلیم از بلندنظری و اطلاعات وسیع سید شرف الدین نسبت به کتب حدیث و تفسیر و تاریخ در شگفت می ماند و از او درخواست می کند مسائل مورد اختلاف را از راه نامه نگاری با هم مطرح کنند و پرده های ناآگاهی را کنار بزنند.

این مناظره های قلمی، حدود شش ماه طول می کشد و در ۱۱۲ نامه به پایان می رسد و سرانجام به اقرار شیخ الازهر به حقانیت مکتب تشیع می انجامد. مجموعه نامه ها توسط علامه شرف الدین گردآوری شده و به عنوان کتاب المراجعات منتشر شده است. زمان مکاتبات به حدود یک قرن پیش برمی گردد. شیوه استدلالات و منطق کتاب آن قدر قوی و روشن است که راه را برای هر کس که خواهان حق باشد، به خوبی روشن می کند؛ به طوری که احتمالاً هیچ عذری برای نپذیرفتن راه حق نخواهد داشت. کتاب المراجعات ده ها بار منتشر شده و آقای محمد جعفر امامی آن را به فارسی برگردانده است.

کتاب حق جو و حق شناس خلاصه ای است از کتاب المراجعات که توسط آقای علی اصغر مروج خراسانی گزینش و بازنویسی شده و شامل ۷۲ پرسش و پاسخ است.

چاپ یازدهم این کتاب در ۴۳۲ صفحه توسط بنیاد معارف اسامی با مقدمه ای ارزشمند از استاد آیت الله جعفر سبحانی در زمستان ۱۳۹۳ منتشر شده است.

مهدویت

عنوان کتاب: نگین آفرینش (جلد ۱)

پدیدآورندگان: محمد امین بالادستیان، محمد مهدی حائری پور، مهدی یوسفیان

مشخصات نشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، سال ۱۳۹۱، قم

کتاب نگین آفرینش، مجموعه مباحثی درباره منجی موعود و برخی از مسائل مربوط به مهدویت است که به صورت درسنامه برای دانش پژوهان دوره عمومی مهدویت ارائه گردیده و از یک مقدمه و هفده درس تشکیل شده است.

درس های جلد اول این کتاب عبارت اند از: ضرورت مباحث مهدویت، کلیات امامت، امام مهدی (عج)، دوران پنهان زیستن حضرت، امام مهدی (عج) در آیینه قرآن، امام مهدی (عج) در آینه روایات، غیبت امام مهدی (عج) و علل آن، فواید امام غایب، ملاقات، انتظار، شرایط ظهور، ظهور و نشانه های آن، حکومت جهانی ۱: برنامه های حکومت حضرت مهدی (عج)، حکومت جهانی ۲: دستاوردهای حکومت حضرت مهدی (عج)، حکومت جهانی ۳: ویژگیهای حکومت و سیره حضرت مهدی (عج)، رجعت و آسیب شناسی مباحث مهدویت.

جلد اول کتاب «نگین آفرینش» در ۲۶۴ صفحه از سوی انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) در سال ۱۳۹۱ وارد بازار نشر شده است.

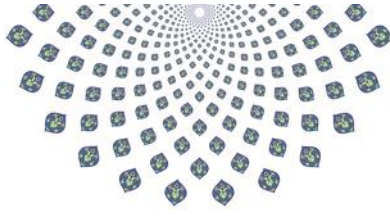
معاد شناسی

عنوان کتاب: منشور جاوید (جلد ۹)

پدیدآورنده: جعفر سبحانی

مشخصات نشر: مؤسسه امام صادق علیه السلام، سال ۱۳۹۴، قم

همانگونه که قبلاً اشاره شد منشور جاوید چهره تازه ای از تفسیر قرآن و نخستین تفسیر موضوعی به زبان فارسی است که از آثار و تألیفات ارزشمند آیه الله جعفر سبحانی تبریزی می باشد. در این کتاب چهارده جلدی

حدود بیست موضوع از مباحث عقلی، اجتماعی و اخلاقی قرآن مطرح شده به صورت روشن و موضوعی مورد بررسی قرار گرفته است.

جلد نهم منشور جاوید درباره معاد و روز بازپسین است. در این جلد معاد در برنامه پیامبران پیشین، دلایل قطعی بودن معاد، منکران معاد و سرانجام، کیفیت معاد از نظر جسمانی و روحانی و... مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

نویسنده در هر بخش، آیات مرتبط با موضوع را نقل کرده و به تفسیر و تبیین آنها پرداخته است.

این کتاب در سال ۱۳۹۴ از سوی مؤسسه امام صادق علیه السلام منتشر شده است.

عقائ استدلالی

عنوان کتاب: آموزش کلام اسلامی

پدیدآورنده: محمد سعیدی مهر

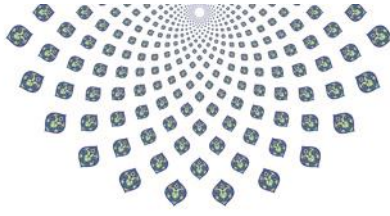
مشخصات نشر: کتاب طه، سال ۱۳۹۵، قم

کتاب آموزش کلام اسلامی، در دو جلد به منظور ارائه متنی آموزشی برای فراگیران علم کلام در سطح متوسط نگاشته شده است که جلد اول به مباحث خدانشناسی اختصاص دارد و در جلد دوم مباحث راهنماشناسی (نبوت و امامت) و معاد شناسی طرح شده است.

مؤلف سعی کرده تا در حد امکان هندسه کلی مباحث کلامی را در انگارهای منجم ارائه کند و در مواردی هم به پیشینه تاریخی آن پرداخته است. بیان جایگاه و ربط بین مباحث، بیان ساده مباحث فلسفی، ارائه خلاصه مطالب در پایان هر فصل و تاکید بر نظریه مشهور علما از دیگر ویژگی های این کتاب کلامی است.

جلد اول کتاب بعد از بیان تعریف، روش و قلمروی علم کلام در چهار بخش به مباحث خدایابی، توحید، صفات الهی و افعال الهی می پردازد.

اهمیت، مراتب و ضرورت بحث خدانشناسی، راه های عمومی و اختصاصی رسیدن به خدا در قالب راه فطرت، برهان نظم و برهان وجوب و امکان از عناوین مباحث بخش اول است.

در بخش دوم، بعد از بیان معنای توحید، اقسام و مراتب توحید، مبانی توحید از دیدگاه قرآن و سنت و مباحث مربوط به شرک مطرح شده است. در بخش سوم مباحثی همچون تقسیم بندی صفات، نظریه های اندیشمندان درباره امکان شناخت اوصاف الهی، راه های شناخت اوصاف الهی، ابعاد مختلف علم، قدرت، حیات، اراده، کلام، صدق، حکمت الهی و صفات سلبی مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش چهارم از جلد اول نیز به افعال الهی اختصاص دارد که مباحثی همچون حُسن و قبح عقلی، غایت‌مندی افعال خداوند، عدل الهی، قضا و قدر و جبر و اختیار در آن مطرح شده است.

جلد دوم کتاب نیز در سه بخش به مباحث نبوت، امامت و معاد می پردازد.

در بخش پنجم مباحث مربوط به نبوت همچون فلسفه نبوت، ضرورت بعثت، راه های شناخت پیامبران، امتیازات پیامبران و مبحث پیامبر اسام حضرت محمد(ص) مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش ششم کتاب نیز به مباحث امامت اختصاص دارد که شامل مباحثی همچون تعریف امام و امامت، ویژگی های امام، امامت حضرت علی علیه السلام و آیات مربوط به ولایت ایشان، امامان دوازده گانه و امام مهدی (عج) است.

در بخش پایانی مسائل مربوط به معاد از قبیل اهمیت اصل معاد در کلام، معنای لغوی و اصطلاحی معاد، حقیقت انسان، مرگ، برزخ، معاد و شبهات مربوط به آن، معاد در قرآن و سنت، سیمای معاد و بهشت و دوزخ مطرح شده است.

مؤسسه فرهنگی طه این کتاب را در دو جلد در سال ۱۳۹۵ منتشر ساخته است.